

(rajonas / miestas, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio (-ės) _____

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

2014 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis Teksto suvokimo, literatūros ir kalbos žinių taikymo testas

2014 m. birželio 9 d.

Trukmė – 1 val. (60 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar nėra užduoties sąsiuvinyje tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite vykdytojui.
- Užrašykite savo vardą ir pavardę tam skirtoje užduoties sąsiuvinio vietoje.
- Rašykite aiškiai, įskaitomai mėlynai rašančiu rašikliu. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atsakykite į užduočių klausimus glaustai ir aiškiai. Atsakymus sutalpinkite tam paliktose eilutėse.
- Formuluokite atsakymus savais žodžiais. Jei klausimas nereikalauja cituoti – necituokite.

PASTABA: neaiškiai parašyti, pribraukyti atsakymai vertinami 0 taškų.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS

	Maksimalus taškų skaičius	1 vertintojas	2 vertintojas	Galutinis įvertinimas
Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	18			
Kalbos žinių taikymas	18			
Galutinė taškų suma	36			

TAŠKAI

Vertinimo komisija: _____

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

TEKSTO SUVOKIMO IR LITERATŪROS ŽINIŲ TAIKymo UŽDUOTYS

Perskaitykite tekstus ir atlikite užduotis.

1 tekstas

Bronius Radzevičius

ŠIAŅAKT BUS ŠALNA

(Ištrauka)

1. Jeigu pilki perdebesiai virš miesto, pučia vėjas, o saulė blykstelėjusi pasislepia, ir juodas debesėlis prapliumpa lietum, o už keliolikos žingsnių šviečia saulė ir vaivorykštės lankas, – ar ne ruduo? Čia, mieste, jo nejauti. Tačiau tie, kurie dabar laukuose, kurie mato pašiurpusias karvių nugaras, kurie eina pro bulvių laukus, tie žino, kad jau ruduo. <...>
2. Nejauku tarp balzgana šviesa nutviekstų sienų. Todėl jis ir blaškosi rudenėjančio miesto gatvėmis, tarsi vildamasis pabėgti. Kur tik užsuktų, atminty išplaukia vaizdas, gyvas kaip šiandien. Pavakarys. Nukastam bulvių lauke dar teberopinėjo motina, purvini keliai ir rankos.
3. Netoliese stovi įkinkytas arklys. Šalia berniukas: iš rankos bulvėmis peni arklį <...>. Atvėpusios arklio lūpos paliečia mažą delną ir suspaudžia bulvę. <...>
4. Berniukui patinka, kad arklys taip atsargiai paliečia ranką prusnomis¹, kad pažiūri į jį savo didelėm akim, prisimerkia ir kramto bulvę. Jam atrodo, kad jeigu kas jį panorėtų, matant šitam dideliame bėriui, nuskriausti, ir jis, žiūrėdamas arkliui į akis, suriktų, prašydamas pagalbos, arklys tikrai padėtų. <...>
5. Prie vežėčių stovi tėvas ir riša maišą.
– Šiaņakt bus šalna, – sako tėvas. Iš vagos pakyla motina. Arklys ir berniukas pasigręžia į tėvą.
– Žemė šalta, – pritaria motina. – Bus šalna.
Tėvas nežino, kad žemė šalta, jis apsiavęs dideliais batais. Tačiau vaikas basas ir jaučia, kad žemė šalta. Jis atsako:
– Tikrai žemė šalta. <...>
6. Vaikas paragina arklį ir vežimas pajuda. Tėvas su motina eina iš paskos, vaikas – greta vežimo. Lėtai šį vakarą sukasi ratai, lėtai žengia neraginas arklys, niekas šį vakarą neskuba, nes šiaņakt bus šalna, ir jie greit pasieks savo pirkį.
7. O dabar, po daugelio metų, kai diena vėl slenka vakarop, kai rudenėjanti diena jau baigiasi, jis nežino, ar bus šiaņakt šalna. Čia, mieste, nieko nesuprasi, ir jam neramu tarp pilkų sienų. Kai kojos remiasi į cementą, jis nežino, ar žemė šalta, jis nieko nežino. <...>

Bronius Radzevičius. Link Debesijos. Vilnius: Vaga, 1984.

¹ Prusnos – snukis.

Klausimai:

Čia rašo
vertintojai
1 2

1.1. Nurodykite, kaip kūrinio veikėjas susijęs su pasakotoju.

_____ (1 taškas)

1.2. Paaiškinkite, iš ko šis ryšys atpažįstamas.

_____ (1 taškas)

2. Paaiškinkite, kokį žmogaus ryšį su gamta atskleidžia kaimo ir miesto priešprieša 1–2 pastraipose.

_____ (2 taškai)

3.1. Įvardykite, koks gyvenimo būdas vaizduojamas 3–6 pastraipose.

_____ (1 taškas)

3.2. Apibendrinkite, kokį poveikį žmogui daro 3–6 pastraipose vaizduojamas gyvenimo būdas.

_____ (1 taškas)

4. Nurodykite, koks veiksmas dominuoja šiame tekste – vidinis ar išorinis. Atsakymą pagrįskite.

_____ (2 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Iš viso (maks. 8 taškai)		
----------------------------------	--	--

2 tekstas

Sigitas Parulskis

(Ištrauka)

1. Kas pirmiausia iškyla mintyse, girdint žodį „vaikystė“?

Paradoksas tas, kad nekuriant nieko neišsina prisiminti. <...> Bandai prisiminti kokias nors detales, pavyzdžiui, kaimynus, ir atsiranda kokios nors istorijos... Imi nebesuprasti, kur čia atsimeni. Ir pamatai, kad jau kuri, kad visa tai nėra tarsi koks daiktas, padėtas atmintyje. Nėra taip, kad paimtum iš atminties lentynos ir padėtum ant lapo: va taip buvo. Nė velnio. Ten tuščia. Kol neprasideda kūrybos procesas, kol tavęs nepagauna pasakojimo šišas, nieko nėra.

2. O nostalgiją² vaikystei jausti?

Ne, nejaučiu. Aš nežinau, ką reikia jausti savo gyvenimui, nes vaikystė irgi gyvenimo dalis. Turbūt žmonės turi ką nors jausti savo praėjusiam laikui. Kai tapatinamės su savo valstybe, jos istorija, tai ir yra asmeninė istorija – tavo gyvenime turėtų būti koks nors Žalgirio mūšis, Gediminas. Ir partizanai, gėdinga okupacija...

3. Manoma, kad žmones galima skirstyti į du tipus: pirmieji savo gyvenimą įsivaizduoja kaip nuoseklų vientisą kelią, o antrieji jaučiasi susiję su esamuoju etapu.

Aš gal labiau priklausyčiau antrajam tipui. Žinoma, vaikystės įspūdžiai ir potyriai bent kiek formuoja tave. Saint-Exupéry sakė: iš kurgi mes atėjom – iš savo vaikystės. Bet prisirišti bambagysle prie gimtųjų vietų manęs visiškai netraukia. Mane su ta vieta sieja tik motina.

Sigitas Parulskis. „Krauju kvepiantis sniegas“ // www.bernardinai.lt

² Nostalgija – ilgesingas idealizuotos praeities prisiminimas; gailestis to, kas buvo.

Klausimai:

5. Nurodykite šio teksto žanrą. Atsakymą pagrįskite.

(2 taškai)

6. Įvertinkite, kaip dera pirmas klausimas ir atsakymas į jį.

(1 taškas)

7. Paaiškinkite, kokią prisiminimų galią pabrėžia S. Parulskis atsakydamas į pirmą klausimą.

(1 taškas)

Čia rašo
vertintojai

1 2

8. Kuriam tikslui, kalbėdamas apie žmogaus praeitį, S. Parulskis ją sieja su prieštariniais valstybės istoriniais įvykiais?

Čia rašo
vertintojai
1 2

(2 taškai)

— —

9. Paaiškinkite metaforos *prisirišti bambagysle* perkeltinę reikšmę.

(1 taškas)

— —

Iš viso (maks. 7 taškai)

--	--

Bendrasis klausimas (tekstų lyginimas):

10.1. Įvardykite temą, kuri sieja abu tekstus.

Čia rašo
vertintojai
1 2

(1 taškas)

— —

10.2. Atskleiskite, kuo skiriasi autorių požiūris į kalbamą dalyką.

(2 taškai)

— —

Iš viso (maks. 3 taškai)

--	--

Taškų suma už teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotis (maks. 18 taškų)

--	--

KALBOS ŽINIŲ TAIKYMO UŽDUOTYS

1 užduotis. Raskite sakinyje išplėstinę pusdalyvinę aplinkybę, ją pabraukite, pakeiskite šalutiniu tikslo dėmeniu ir užrašykite visą sudėtinį prijungiamąjį sakinį.

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—

Norėdamas paauglystėje bent kiek susipažinti su gyvenimo dėsniais turi ugdyti ne tik valią, bet ir įgūdį stebėti save, gebėjimą analizuoti savo patirtį.

(2 taškai)

2 užduotis. Raskite ir pabraukite frazeologizmą, paaiškinkite jo prasmę.

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—

Nieko nėra, kol neprasideda kūrybos procesas, kol tavęs nepagauna pasakojimo šišas.

(2 taškai)

3 užduotis. Įrašykite nebaigtų žodžių dalis.

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—

Kartais užbėg_____ (pusdal., vyr. g., vns.) į priekį, bandei įspėti, kaip vienas ar kitas vaikystės išgyvenimas atsilieps herojų ateityje, kur slypi šaknys ir išstakos tų neretai sukrečiančių negandų, kurios ne vieną tavo bendrametį spėjo ištikti. Gal todėl kūrinių peizaž_____ (dktv., vyr. g., dgs., vt.) ir erdvėse kartais vaikšto šaltuko šešėliai, gal iš čia ir neįprast_____ (būdv., aukštesn. l., mot. g., vns. vard.) detalių ir vaizdų harmonija. Nes kada gi praeitis atsišaukia gars_____ (prieiv., aukšč. l.), jeigu ne lemtingame posūky, ne kritiškame tarpsny? Pas ką gi nor_____ (veiksm., tar. nuos., vns., 2 asm.) grįžti ištikus kok_____ (įv., mot. g., vns., naud.) negandai ar netekčiai, jeigu ne pas žmones, kurie tave augino, kurie siejo su tavimi kokias nors savo viltis?

(3 taškai)

Taškų suma (maks. 7 taškai)		
-------------------------------------	--	--

4 užduotis. Įrašykite praleistas raides, skliaustuose esančius žodžius parašykite kartu arba skyrium.

Čia rašo
vertintojai
1 2

Seniau šis kaimas vadinosi Užpelkiai.

Tylus, vienodas atrodo užpelkiečių gyvenimas. Glaudžiasi jis prie gal___laukės akmenų, miškelių, skardžių, sta___čioja prie skaidrių kaip akis ežer___lių, upių, papievių. Gyvenimas – nel___ginant tūkstančius kartų mindžiotas laukas. Užpelkiečiai ne___sivaizduoja savęs kitaip: vis regi tų pačių trob___sių, kelių, miškų ir kalv___tų laukų fone.

Jų s___monėje giliai įsirežia menkiausias detalės, gestai. Vardai ir gyvenimai čia atsikartoja, atsišaukia iš g___džiausių tolumų kaip aidas.

Kalba užpelkiečiai taip, lyg nuolat stebėt___si viskuo – (ne, tik) _____ įvykiais, bet ir kitais, savimi, ypač laiku, kuris pralekia (be, mat) _____. Visur kasdien jie aptinka begal___ mažų pasikeitimų. Godžios ir smalsios ak___s vien jų (te, ieško) _____. Užtruksime čia ilgai. Reikės kiekvieną daiktą ir veidą atidžiai apžiūrėti, kitaip nieko mes čia nepamat___sime, nesuprasime. Daug kas čia m___slinga ir nesugaunama kaip saulės žaismas lap___se, daug kas čia išdy___s prieš mus lyg l___kuriuojantis vaikas, prisimerk___s nuo šviesos, ir nesuprasi – k___sdamas ar dži___gaudamas.

(4 taškai)

5 užduotis. Kur reikia, padėkite trūkstantus skyrybos ženklus.

Čia rašo
vertintojai
1 2

Jeigu reikėtų papasakoti Broniaus Radzevičiaus novelių siužetus nurodyti kokius žmones jis vaizduoja kokius klausimus kelia būtų be galo sunku o gal ir neįmanoma. Norėdami nusakyti novelių turinį būtume priversti kartoti banaliausius dalykus arba daryti išvadą kad tose novelėse nieko ypatingo nėra ir kad jos viena į kitą labai panašios lyg dienoraščio puslapiai. Bet taip sakydami jaustumė kad kažko vis dėlto neužčiuopiame kūrinijų tekstas stipriai veikia. Veikia ne tuo ką galima išdėstyti literatūros terminais o tam tikra žmogiškumo atmosfera sklindančia iš jų.

Autoriaus pasakotojo veikėjo kontaktas su aplinka atveria įvairiausias žmogaus būsenas džiaugsmą ir skausmą ekstazę ir liūdesį pažinimo palaimą ir nežinios kartėlį trumpiau tariant visą spektrą išgyvenimų. Jie tokie atviri kad nejučiomis įtraukia mus į savo magnetinį lauką padaro kuriam laikui tokius pat pastabius toliaregius viską suprantančius kaip ir pats pasakotojas. Įtraukia žinoma jeigu tie dalykai apie kuriuos autorius šneka bent kiek brangūs ir pažįstami mums.

B. Radzevičiaus žmogus dvasios šilumą skleidžia ne todėl kad jaučia pareigą tai daryti kitaip elgtis jis nemoka ir negali. Žmogiškumas kaip vidinis poreikis matyt kilo iš pačios rašytojo prigimties.

(4 taškai)

Taškų suma (maks. 8 taškai)		
-----------------------------	--	--

6 užduotis. Pabraukite skliausteliuose pateiktą taisyklingą variantą.Čia rašo
vertintojai
1 2

Masinių skonį galima tik ignoruoti, nes kovoti su juo – būkime (sąžiningais / sąžiningi) – nėra jokios prasmės. Jis atitinka pasiūlos–paklausos (logikai / logiką): juk šiais laikais, kai viskas prekė, parduotuvėje nesirinksi apipuvusio obuolio, kai šalia švyti rausvašonis... Tai kodėl turi būti kitaip su kultūra? Dar vienas dalykas: (kalbėdami / kalbant) apie kultūrą, iš apyvartos jau turėtume mesti opoziciją „rimtoji–nerimtoji“. (Kaip nebūtų / Kad ir kaip būtų) liūdna, vyksta siaubingas supanašėjimas, ir tai, kas vakar dar buvo nerimta, šiandien jau yra klasika – prisiminkime kad ir J. Mačiūną ar J. Meko kino mokyklą.

(Vadinasi / Reiškia), rimtoji kultūra jau neįstengia pasipriešinti (prieš popkultūrą / popkultūrai), o tik stengiasi kaip nors prisitaikyti ir sugyventi su ja.

(3 taškai)

Taškų suma už kalbos žinių taikymo užduotis (maks. 18 taškų)

Kalbos žinių taikymo užduotims rengti naudota literatūra:

Sigitas Parulskis. „Krauju kvepiantis sniegas“ // www.bernardinai.ltNacionalinės premijos laureatą rašytoją Sigitą Parulskį kalbina Liudvikas Jakimavičius. „Nesimeldžiu vartojimui“ // *Literatūra ir menas*, 2005.Bronius Radzevičius. Du trys sentimentai ir... / Kūrybos studijos ir interpretacijos: Bronius Radzevičius. Vilnius: *Baltos lankos*, 2001.Albertas Zalatorius. Apie žmogiškumą Broniaus Radzevičiaus novelėse / Kūrybos studijos ir interpretacijos: Bronius Radzevičius. Vilnius: *Baltos lankos*, 2001.Bronius Radzevičius. „Priešaušrio vieškeliai“ // *antologija.lt***TESTO VERTINIMAS TAŠKAIS**

Užduotys	Maks. taškų skaičius	Vertinimas	
Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	18		
1 užduotis	8		
2 užduotis	7		
Bendrasis klausimas (tekstų lyginimas)	3		
Kalbos žinių taikymas	18		
1 užduotis	2		
2 užduotis	2		
3 užduotis	3		
4 užduotis	4		
5 užduotis	4		
6 užduotis	3		

Testo vertinimas taškais**36**